AUI, secţiunea III e, Lingvistică, tomul LVII, 2011

Structuri propoziţionale intrapropoziţionale cumulative (spicuri)

de

Petru Zugun

L'auteur affirme l'existence intrapropositionnelle de structures syntaxiques ayant des prédicats (qu'on appelle *secondaires*) spécifiques, du point de vue sémantique ou/et grammatical, éventuellement des sujets *secondaires* aussi, spécifiques, par rapport à ceux correspondants (qu'on appelle principaux) de la proposition intégratrice ; de même, ces structures (abréviation en roumain : *SPIC*) peuvent comprendre des déterminants qui leur soient propres. Les prédicats des *spic*-s sont exprimés par des verbes à des modes impersonnels. Les sujets et les prédicats secondaires ont également, dans le cadre de la proposition, des fonctions syntaxiques de déterminants. On introduit également d'autres notions, portant des noms (en roumain) spécifiques : *spic, sujet secondaire, prédicat secondaire* e.a. Ainsi, le cumul syntaxique, jusqu'à ce moment limité à des parties de proposition (attribut circonstanciel e.a.) est élargi aux *spic*-s.

I. Soluţia identificării de propoziţii infintivale şi gerunziale – de ce nu şi participiale sau conţinînd verbe la supin? –, cu predicate exprimate prin moduri considerate predicative şi acestea, nu numai cele cu verbe la modurile personale, are dezavantaje majore, cunoscute, precum segmentarea excesivă a frazei în propoziţii neindependente, interpretarea prepoziţiilor şi locuţiunilor prepoziţionale ca avînd rol de conjuncţii, nesoluţionarea contradicţiei între acceptarea „predicatului nominal" şi negarea existenţei lui în construcţiile în care „verbele copulative" sînt la moduri nepersonale, de asemenea şi impunerea obligaţiei de a relaţiona intrapropoziţional predicate exprimate prin verbe la moduri personale cu verbe impersonale (la moduri nepersonale), dar, mai ales, nesoluţionarea contradicţiilor generate de diferenţierea subiectului şi numelui predicativ proprii ale acestora, de subiectul şi numele predicative ale propoziţiilor tradiţional integratoare. Consecinţa negativă generală este neobservarea funcţiilor duble ale acestor predicate, deci a cumulului lor sintactic de tip propoziţional, un cumul specific, *sui generis*, astfel că realitatea complexă a funcţiei de comunicare, realizată prin ele, este numai parţial identificată (considerăm cunoscută bibliografia temei). Soluţia pe care o propunem, pentru a evita dezavantajele majore semnalate, constă în recunoaşterea noţiunii de *structuri propoziţionale intrapropoziţionale cumulative* (abreviat: *spic*-uri sau *spicuri*), iar tehnica identificării acestora – în relaţionarea sistematică a fiecărei părţi de propoziţie cu toate celelalte. De fapt, acest tip de relaţionare este principalul cîştig al propunerii noastre.

BDD-A1635 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:29 UTC)

Părţile de propoziţie prin care identificăm spicurile sînt subiectul, propriu lor, gramatical sau numai semantic, sau comun cu acela al propoziţiei integratoare, – fapt care atrage identificarea predicatului, totdeauna propriu lor –, exprimat prin verbe la moduri nepersonale, părţi de propoziţie pe care le numim subiecte *secundare* şi predicate *secundare* (altul decît cel *principal*) ale propoziţiei integratoare, obişnuit singurele cumulative în spicuri din care pot face parte şi alte părţi de propoziţie, determinanţi. Formează spicuri şi construcţiile sintactice propoziţionale care nu conţin subiect propriu, cel puţin subiect specific semantic, în de exemplu, *văzîndu-l*, l-am chemat. Subiectul secundar trimite fie la un actant specific, diferit de subiectul principal, fie la cel comun dar predicatul secundar – la altă acţiune/stare etc. în raport cu predicatul principal; există, de asemenea, determinanţii specifici spicurilor, raportabili semantic gramatical la alţi determinanţi, iar acestea sînt fapte suficiente pentru postularea realităţii spicurilor. De asemenea, controlul funcţiei predicative prin echivalarea cu moduri personale şi predicative (conjunctivul, cel mai frecvent) impune acceptarea noţiunii propuse, control posibil prin moduri personale: *îmi place a-l vedea = îmi place să-l văd; îmi place văzîndu-l = îmi place să-l văd; îmi place observat de alţii = îmi place să fiu observat de alţii; este de observat ceva = este să observ ceva; accept a fi conciliant = accept să fiu conciliant; a munci este a produce = să munceşti este să produci.*

Prin echivalări, subiectele şi predicatele secundare devin, structural, predicate principale, în care sînt ocurente subiecte secundare şi predicate, semantic şi gramatical principale, precum sînt secvenţele formate din verbe la infinitiv precedate de pronume relative sau adverbe relative, *am ce spune/ cum spune/ cînd spune/ cum spune.* Structurile *spicurilor* sînt aceleaşi ca cele tradiţionale necumulative şi, circumstanţial, integratoare

În construcţiile sintactice omonime sau paronime următoare, sînt identificate SPIC-uri, atît cele din partea stîngă (A) a tabelului, cît şi cele din partea dreaptă, deosebirea între ele constînd în prezenţa/ absenţa implicării semantice a subiectelor secundare comune cu cele ale propoziţiilor integratoare (subiecte necumulative).

A	**B**
1. *făcîndu-mi [tu] semnele convenite*, eu am venit	1. făcîndu-mi [tu] semnele convenite, m-ai ajutat
2. *a face [tu] semnele convenite* te-am învăţat bine	2. a face [tu] semnele convenite ai învăţat bine
3. *impulsionat [eu] de semnele convenite*, tu m-ai ajutat	3. impulsionat [eu] de semnele convenite, am venit spre tine
4. *de ales [eu]* nu mi-ai permis	4. de ales [tu] ţi-ai permis

BDD-A1635 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:29 UTC)

În primele două *spicuri* (utilizăm denumirea ca nume comun), *făcînd* este predicat secundar, *[tu]* este subiect secundar (subînţeles), *semnele* este complement direct, şi *convenite* –atribut; funcţiile sintactice de subiect şi predicat secundare identice sînt uşor identificabile în fiecare spic, verbele din cadrul lor avînd însă şi alte funcţii sintactice, în cadrul întregii propoziţii; cele de la A: complement circumstanţial de mijloc (la 1), respectiv complement direct (la 2), atribut circumstanţial (la 3), complement circumstanţial de relaţie (la 4). Pentru alte exemple, vezi şi II. Spicurile de la A sînt spicuri *cumulative integral*, prin subiecte şi predicate secundare, iar spicurile de la B sînt spicuri *cumulative parţial*, numai prin predicatele lor. Definiţiile subiectului şi predicatului se aplică şi noţiunilor nou exemplificate.

Structurile spicurilor exemplificate pot fi sporite cu alte două, una în care sînt ocurente, ca predicate secundare, cel nominal în B5, respectiv verbul impersonal, în B6.

A	**B**
5a. *fiind bolnav [eu], tu mă îngrijeai*	**5**a. *fiind bolnav [tu], te îngrijeai mai atent*
b. *a fi bolnav [eu] te îngrijorai* c. *fost bolnav [eu], tu m-ai suplinit*	b. *a fi bolnav [eu] te îngrijorai* c. *fost bolnav [tu], nu mai lucrai*
d. *de fost bolnav [eu], [tu] ai simţit*	d. *de fost bolnav* ai fost bolnav
6a. *făcîndu-se noapte, am plecat*	**6**a. *făcîndu-se noapte, ea ne-a cuprins*
b. *a se face noapte n-am simţit*	b. *a se face acestea ne era permis*
c. *o dată făcute acestea, am plecat*	c. *o dată făcute acestea, am plecat*
d. *de făcut acestea [tu] nu ţi-am spus*	d. *de făcut acestea ai făcut*

Cumulurile sintactice din aceste spicuri sînt, pe rînd, în primele patru exemple:

A. *fiind bolnav* = predicat nominal secundar şi complement circumstanţial de cauză;

a fi bolnav = predicat nominal secundar şi complement circumstanţial (de relaţie);

fost bolnav = predicat nominal secundar şi complement circumstanţial de cauză;

de fost bolnav = predicat nominal secundar şi complement de relaţie;

BDD-A1635 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:29 UTC)

iar în ultimele patru exemple:

B. *făcîndu-se* = predicat secundar şi complement circumstanţial de timp, iar *noapte* = subiect secundar şi component al expresiei verbale cu funcţie de complement;

a se face = predicat secundar şi complement direct, iar *aceasta* = subiect secundar şi complement direct;

făcute = predicat secundar şi complement circumstanţial de timp

acestea = subiect şi complement direct;

de făcut = predicat secundar şi complement direct, iar *acestea* = complement direct şi complement direct;

Definiţie. Numim *spicuri* structurile propoziţionale care conţin predicate secundare, eventual şi *subiecte secundare*, specifice lor, posibil şi alte părţi de propoziţie.

Există propoziţii (foarte puţine) în care sînt ocurente toate cele şase structuri de spicuri; în care unele din acestea coexistă cu spicuri; în care sînt ocurente numai acestea; în care nu sînt identificabile nici unele, nici altele.

Exemplificările noastre, considerate separat, sînt, firesc, atît din categoriile de propoziţii de la A, cît cele de la B, deci atît cele cumulative integral cît şi cele cumulative parţial.

Cumulurile sintactice din spicuri şi din propoziţii sînt *directe* pentru predicate şi *indirecte* pentru subiecte şi pentru celelalte părţi de propoziţie ale lor:

- predicate secundare şi subiecte secundare + complemente circumstanţiale şi complemente directe
- predicate secundare şi subiecte secundare + complement directe + complemente directe
- predicate secundare şi subiecte secundare.

Spicurile sînt *structuri*, fiindcă sînt construcţii sintactice formate din cel puţin o parte de propoziţie cumulativă (predicatul secundar); sînt *propoziţionale*, fiindcă în componenţa lor intră obligatoriu cele două părţi de propoziţie principale, subiectul şi predicatul, proprii lor şi identificabile prin acord gramatical (evident în cazul verbelor pronominale) sau prin analogie; sînt *intrapropoziţionale*, fiindcă aceste părţi de propoziţie sînt secundare în raport cu subiectul şi predicatul propoziţiilor în care sînt ocurente; sînt *cumulative*, fiindcă predicatele lor, eventual şi subiectele lor, specifice, au două funcţii sintactice, una în cadrul lor, iar alta – în cadrul propoziţiilor din care fac parte; le sînt proprii, funcţional, de asemenea, atributele, complementele şi alte părţi de propoziţie subordonate celor două precizate, precum şi propoziţii subordonate, fapt care susţine caracterul lor propoziţional (pentru exemple, vezi II, *infra*).

Predicatele secundare exprimate prin verbe pronominale la gerunziu şi infinitiv se pot acorda şi formal (prin pronume) cu numele subiect (exprimat sau

BDD-A1635 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:29 UTC)

subînţeles), iar cel participial – în gen şi număr, analogia cu acestea rămînînd singurul indiciu al relaţiei de inerenţă, în celelalte situaţii (pentru exemple, vezi indicaţia de mai sus; vezi şi: *uitîndu-mă la el, a înţeles; a te uita la el înseamnă a-l atenţiona; ei – aleşi, noi am plecat* ş.a.).

Ocurenţa spicurilor nu este sistematică, existînd propoziţii care le conţin şi propoziţii care nu le conţin, acestea din urmă fiind *propoziţii supradezvoltate*. Atunci cînd sînt identificabile, avem datoria de a le identifica şi de a le analiza dublat, în contextul propoziţiei întregi, şi intrinsec.

Teoretic, în una şi aceeaşi propoziţie pot fi identificate toate cele şase categorii de spicuri, însă practic cel mai adesea sînt ocurente numai una sau două categorii (noi am identificat maxim trei). Ele sînt clasificabile după structuri sintactico-morfologice şi după funcţia dublă a subiectului secundar (la prima clasificare am renunţat, în lucrare, considerînd-o uşor de realizat).

Construcţiile sintactice intrapropoziţionale necumulative, semnalate deja în unele lucrări gramaticale, pot fi numite *spinuri*, acestea interesînd aici numai pentru a fi deosebite de *spicuri*, ambele fiind structuri sintactice intrapropoziţionale (*spi*-uri). *Spinului* şi *spiului* le lipseşte subiectul propriu, semantic şi gramatical, adică una dintre jumătăţile funcţionale esenţiale ale spicului, căruia, împreună cu predicatul secundar îi dă legitimitate de existenţă (în cazul ultimei structuri, 6, posibil şi predicatul secundar), cealaltă jumătate, predicatul, deşi ocurentă, fiind suficientă pentru identificarea unui *spic*.

II. Este necesar să trecem de la exemplificarea demonstrativă a spicurilor la relevarea lor textuală integrală, scop în care am apelat la propoziţii din texte care oferă exemple relativ mai numeroase şi mai variate decît alte texte, şi anume, prioritar, la fragmente din N. Bălcescu, N. Iorga, O. Goga şi V. Voiculescu[1], iar, pentru limba actuală, la cîteva propoziţii din articole recente de ziar. Unele dintre ele dau ocazia relevării nu numai a aspectelor teoretice relevate *supra*, cît şi a altora, de importanţă specifică variabilă. Limităm descrierea la spicuri raportate la determinantul lor, faptul cel mai important, şi fără a releva structura şi relaţiile dintre ele, uşor identificabile. Dăm prioritate *spicurilor* cu subiect secundar, atît gramatical, cît şi semantic.

Spicuri cu predicat gerunzial

„[...] nu o dată am simţit *alunecînd prieteneşte umbrele alor mei [...]*" (I, p. 7); spic complement direct şi predicat verbal (în plus, atributul *alor mei* este

[1] N. Bălcescu, *Românii supt Mihai-Voevod Viteazul*, Editura Albatros, Bucureşti, [1973] (sigla: B); N. Iorga, *O viaţă de om aşa cum a fost*, Editura Minerva, Bucureşti, 1972 (sigla: I); V. Voiculescu, *Ultimul Berevoi. Povestiri II*, Editura pentru literatură, Bucureşti, 1966 (sigla: V); Octavian Goga, *Mustul care fierbe*, Editura SCRIPTA, Bucureşti, 1992 (sigla: G).

BDD-A1635 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:29 UTC)

raportabil, semantic, la *am simţit*)

„[...] Fără nici o îndrumare şi fără nici o oprire – *mama dăruindu-mi chiar [...] aceeaşi carte pentru încă o dată* – am străbătut această *literatură [...]*" (I, p. 15); spic incident şi predicat verbal (în plus, *mi* este raportabil la predicatul principal)

„*Acestea petrecîndu-se astfel*, pînă înnoptă, armia creştină, nemaiavînd vreme a tăbărî, se hotărî a bivuaca pe loc" (B, p. 134); spic temporal şi predicat verbal

„[...] *noaptea apucîndu-l* [...] fu silit a să trage" (B, p. 135); spic cauzal şi predicat verbal (în plus, complementul din spic este raportabil la predicatul principal)

„Aşezată la porţile împărăteşti şi în trecătoarea barbarilor, Dacia noastră mai mult de 8 secoli îi văzu *trecînd şi retrecînd pe pămîntul său*" (B, p. 5); spic predicativ suplimentar şi predicat suplimentar multiplu

„[...] *auzind şi vestea răspîndită că [...], cătînd şi la demoralizarea armiei sale,* temerea îi cuprinse inima [...]" (B, p. 113); spicuri atributive circumstanţiale şi complement cauzal multiplu

„Puteţi oare suferi a-i vede acum *sau trăgîndu-se înapoi, părăsiţi fiind de voi, sau însemnînd cu sînge locul şi întemeindu-l cu moarte* [...]" (B, p. 137); spicuri predicative circumstanţiale şi predicate (*de voi* este relaţionabil cu *puteţi*)

„Îl vedeam *alergînd (...), împingîndu-i, îndemnîndu-i, silindu-i pe toţi* [...]" (B, p. 148); spicuri predicative suplimentare şi predicate verbale

„*Aflîndu-să în calea barbarilor*, peste dînsa se vărsă mai întîi acel îngrozitor potop de neamuri care înecă toată Europa" (B, p. 229); spic atributiv circumstanţial şi predicat verbal

„În această rînduială, *deschizîndu-i cealaltă oaste drum*, înaintă acest batalion" (B, p. 371); spic cauzal şi predicat verbal (în plus, complementul indirect *–i* este relaţionabil cu predicatul principal; în continuare, renunţăm la identificarea *relaţionărilor suplimentare*, diferite de cele referitoare la *cele principale*, obiectul studiului)

Spicuri cu predicat infinitival

„Acum întîiaşi dată vedem *ideea de unitate a se arăta*" (B, p. 6); spic completiv direct şi predicat verbal suplimentar

„[...] trimise ucigaşi *spre a-l prinde şi a-l aduce la Bucureşti, sau a-l ucide prin taină*" (B., p. 22); spicuri finale şi predicate verbale determinante suplimentar

„Se judecă atunci a fi de mare trebuinţă *a pune o stavilă între castel şi insula* de unde venea ajutoare" (B, p. 135); spicuri subiective şi predicate nominale

„[...] scrise lui George Basta [...] şi îl rugă *d-a nu-l supăra şi lovi nici într-un chip [...]*" (B, p. 235); spicuri indirecte şi predicate verbale

„lui îi trebuia însă oarecîtăva vreme *spre a se înţelege bine cu turcii, polonii*

BDD-A1635 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:29 UTC)

şi Movilă şi a se întemeia în ţară, a se îngriji de oaste şi a dobîndi ajutoare de la aliaţi" (B, p. 237); spicuri atributive şi predicate verbale

„[...] cardinalul însărcină pe Csomortany *a spune lui Mihai* a-şi lăsa *ţara*" (B, p. 248); spic indirect şi complement indirect, complement direct şi predicat verbal

„Dar atîta n-ajunge *pentru a înţelege tot* ce avem în noi străin. « Străin » e un fel *de a vorbi* şi nu cel mai bun" (I, p. 3); spic consecutiv şi predicat verbal

„[...] ştia totdeauna să spuie în auzul tuturora, şi în ciuda oricui, ceea ce nu este îngăduit *a se spune*" (I, p. 302); spic subiectiv şi predicat verbal

„*Pentru a se adăugi o nouă recoltă* am mers şi în Suedia" (I, p. 307); spic final şi predicat

„Dar dacă *înainte de a ajunge* îl jefuiesc hoţii?" (V, p. 32); spic temporal şi predicat

„Era un chip *de a-l aduce acasă şi a-l da cu capul* de realităţi pe acest copil risipitor" (V, p. 60); spicuri atributive şi predicate

„[...] *pentru a scăpa de multe complicaţii mărunte*, o voinţă tare şi o mînă strînsă pumn vor preţui veşnic mai mult [...]" (G, p. 263); spic de relaţie şi predicat verbal

Spicuri cu predicat participial

„Apoi trimise pe cei mai buni din puşcaşii săi, carii căzură cu furie asupra duşmanilor, *osteniţi de luptă, răniţi şi slăbiţi*, măcelărindu-i groaznic" (B, p. 132); spicuri elemente predicative suplimentare cu predicate verbale

„Locuitorii transilvăneni, îngrijaţi, începuseră a cîrti asupra împăratului, zicînd că nu-şi îndeplineşte făgăduielile *făcute* cînd i s-a închinat Transilvania" (B, p. 212); spic atributiv cu predicat verbal

„[...] dînd [luptă] asupra sîrbilor şi ungurilor lui Mihai, *osteniţi de o lungă luptă*, îi respinse înapoi (...). Mihai (...) respinge înapoi toate trupele lui Huszar, *încremenite de atîta voinicie*" (B, p. 276); spicuri atributive cu predicate verbale

„Cu toate acestea, Andrei, nevrînd *a fi întîrziată suita sa de bagajele cele multe*, vrea să le părăsească (...)" (B, p. 288); spic complement direct cu predicat verbal

„[...] fură ucişi în cale prin paznicii *orînduiţi* de streajă de Mihai [...] (B, p. 361); spic atributiv cu predicat verbal

„De la dînşii şi de la alţii *veniţi la mine prin mama mamei mele*, am acea simţire pentru tot ce se leagă de acest pămînt (...)" (I, p. 5); spic atribut cu predicat verbal

„Se crede că un copil nu poate să înţeleagă decît într-o biată formă *topită, spălăcită, vulgarizată şi trivializată* povestea de vitejie (...)" (I, p. 11); spic atributiv cu predicate verbale

„Desigur că e ceva din acest întîi pas *făcut pe sama mea în toată acea însuşire a limbilor străine* [...]" (I, p. 9); spic atribut cu predicat verbal

BDD-A1635 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:29 UTC)

„[...] punem mîna şi pe cal, şi pe grec, şi pe răsplata stăpînirii *pusă pe capul lui Amoaşei*!" (V, p. 32); spic atribut cu predicat verbal

„Parcă nu l-aş fi cunoscut *ca pe veşnicul torturat al vieţii, mare neînfrînat lăuntric, agitat tot timpul* (...)" (V, p. 66); spicuri elemente predicative suplimentare cu predicate

„Pledai cu elocvenţă contra lui plîngerea pămîntului şi a vitelor, a codrilor şi a oamenilor *părăsiţi, trădaţi, vînduţi de el*" (V, p. 79); spicuri elemente predicative suplimentare cu predicate

„Încolo, *trecut odată momentul critic*, selecţiunea liniştită va începe şi poporul nostru va apuca să primească binefacerile societăţilor constituite" (G, p. 139); 1 spic temporal şi 1 spic atribut în cumul cu predicate verbale

„*Înlăturat odată* ce este irealizabil, rămîn toate justele lor revendicări [...] (G., p. 57); spic predicativ suplimentar şi predicat; subiectivă în loc de subiect

Spicuri cu predicat verb la supin

„(...) nu poţi intra fără numai prin şapte porţi întărite de natură, *lesne de apărat, foarte anevoie de cuprins*" (B, p. 228); (se adaugă spicul cu predicat participial *întărite de natură*); spic atributiv cu predicate

„Dar este *de crezut* că el se arătă astfel (...)" (B, p. 269); spic nume predicativ cu predicat verbal

„Gaspar Corniş (...), vrînd să facă o recunoaştere spre dreapta, ca să vază ce e *de făcut în starea de atunci* a luptei, fu fără veste ocolit (...)" (B, p. 278); spic cu nume predicativ la supin cu predicat verbal

„De la ei vine ceva mai scump decît toate moştenirile materiale, mai greu *de purtat decît toate sarcinile* (...)" (I, p. 3); spic cu atribut şi predicat verb la supin şi predicat verbal

„Dar era încă destul *de cules*, nu atît în ce priveşte istoria românilor, pe care, o viaţă întreagă (...) n-am pierdut-o din vedere (...) – şi totuşi era ceva *de cules în rapoartele* (...)" (I, p. 219); aceleaşi funcţii precizate *supra*

„În tot cursul unor studii care nu erau uşoare şi care ceruseră concentrarea asupra lucrurilor *de învăţat* şi asupra lucrurilor *de scris*, nu întrerupsesem o clipă relaţiile cu ţara (...)" (I, p. 220); spic cu atribut şi predicat verbal cumulat

„(...) grecul i-a destăinuit că are să se întîlnească cu un negustor pentru un armăsar *de cumpărat*" (V, p. 32); aceleaşi funcţii ca mai sus

„Sînt anumite noţiuni *de limpezit* în vălmăşagul actual al frămîntărilor noastre [...]" (G, 81); cumul identic cu cel de dinainte

Spicuri cu predicat nominal

„Ea le aduse aminte azilul ce le dedese Ardealul (...), ajutorul ce îi dedese prinţul Sigismund *spre a se face domn* (...)" (B, p. 253); spic final cu predicat nominal

„(...) cardinalul (...) ieşi din capitala sa (...), ursit *a fi o privelişte* ticăloasă a lunecoaselor lucruri omeneşti" (B, p. 264); spic complement indirect cu predicat

BDD-A1635 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:29 UTC)

nominal

„Cinstea şi slujbele făcute şi priimite l-ar fi îndatorat *a rămînea credincios lui Andrei* (...)" (B, p. 275) (aceleaşi interpretări)

„(...) alţii, ca duşmanul să nu-i poată lovi, *fiind el călare şi ei pe jos*, răstoarnă caii (...)" (B, p. 288); spicuri cauzale şi predicate nominale

„Nu văd faţa (...) *devenită tristă de oboselile* pasiunii (...)" (I, p. 19); spic atribut cu predicat nominal

„Ajunsesem la rezultatul care mă împiedica *de a părea ignorant în rosturile cele mai fireşti ale ţerii mele* (...)" (I, p. 218); spic completiv indirect cu predicat nominal

„[...] deasupra literaturii de import a oaspeţilor *ajunşi stăpîni acolo pe malul Dunării*, s-a ridicat acel glas [...]" (G, p. 254); spic atribut cu predicat nominal

„Maidanezul *devenit comunitar* [...] n-are alt duşman natural [...]" („Jurnalul naţional" din 2 decembrie 2011, p. 19, col. 4, jos); spic atribut cu predicat nominal

Spicuri relaţionate cu predicate verbe (sau expresii) impersonale

„(...) pacea încheiată cu turcii şi cu tătarii este numai o prefacere, pînă să-i vie bine *a se declara duşmanul lor* (...)" (B, p. 246); spic subiect cu predicat suplimentar

„(...) mie mi se cade *a porunci*, vouă *a asculta*" (B, p. 252); spicuri subiect cu predicate

„(...) ei îi povăţuiră (...) că mai bine este *a scutura odată o nevrednică robire, decît a să lăsa trăi vecinic supt împilare, ei şi neamul lor*" (B, p. 258); spic subiectiv şi spic comparativ, cumulate cu predicate verbale suplimentare

„Era greu, într-adevăr, *a nu să întîmpla oarecare eccesuri şi a păstra o straşnică disciplină* (...)" (B, p. 261); spicuri subiect cu predicate verbale

„Se propuse încă *de a se cruţa viaţa celor* ce vor voi a fugi dintr-o tabără într-alta (...)" (B, p. 273); spic complement direct cu predicat verbal

„(...) văzînd că bătălia nu mai e nehotărîtă şi că rămîne numai *a o sfîrşi*, împinge înainte cîteva cete din oastea sa" (B, p. 279); spic subiect cu predicat verbal

„Deosebit de aceasta, Mihai făcu *a se propune pe de lături agenţilor împăratului* că (...)" (B, p. 316); spic complement direct cu predicat verbal

„(...) fără a aştepta *a se ivi de ziuă*, dete armiei sale semnul de plecare (...)" (B, p. 364) (aceleaşi interpretări de mai sus)

„(...) cu toate acestea, nu era alt/ *de făcut* (...)" (B, p. 385); spic atribut cu nume predicativ

„Ni să cade *a vărsa lacrimi amari* asupra acestii mari nenorociri (...)" (B, p. 386); subiect cu predicat verbal

„[...] şi-a dat seama că *a menaja şi mai departe aceste tendinţe centrifugale*

BDD-A1635 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:29 UTC)

înseamnă *a zdruncina unitatea iugoslavă şi a reduce la o stare de mozaic regatul* [...]" (G, p. 262); 2 spicuri, unul subiect şi altul predicat, relaţionate copulativ, în cumul cu subiect, şi respectiv predicat.

*

* *

Considerăm inutile observaţii similare cu cele anterioare, repetînd totuşi că, peste tot, al doilea element al cumulului sintactic intrapropoziţional este, ca şi anterior, predicat secundar relaţionat cu subiect secundar propriu, că subiectele secundare (neexprimate, cel mai adesea) sînt observabile contextual (direct, prin expresia lor, sau prin acord în gen şi număr cu predicatul participial) şi că identificarea structurilor cumulurilor este relativ uşor de realizat.

Spicuri variate structural şi relaţional

„(...) astfel ele rămîneau pentru noi literă moartă, toată luarea aminte îndreptîndu-se asupra bucăţilor duioase, atingînd sentimentele general umane" (I, p. 43)

„(...) ce sfat ar fi mai bun: *a urma fără întîrziere pe duşman, silind în acea spaimă a-l ajunge şi a-l birui undeva, sau a lua mai întîi cetatea Tîrgovişteа* (...)" (B, p. 115)

„Loviturile cele dese şi neîntrerupte ale artileriei, în puţine ceasuri, fac o spărtură în ziduri, care, *socotindu-să îndestul de largă*, îndată se alese de tot cortul cîte doi soldaţi şi, *formîndu-să astfel o ceată bună,* i se porunci *a da asalt,* trecînd braţul Dunării pe vase (...)" (B, p.134)

„(...) *toată Ţara de Jos pustiită, locuitorii descurageaţi şi risipiţi fugind înspăimîntaţi* de sila ce le făcea *d-a fi războinici* şi *d-a-şi apăra vetrele* (...) fu silit a se adresa la poloni (...)" (B, p. 143-144)

„De aceea, cînd în aprilie sultanul îi trimise doi ceauşi, vorbindu-i de pace şi rugîndu-l *a-l lăsa* a trece cu oştirile în Ungaria, el nici nu vroi a-i priimi (...)" (B, p. 171)

„Ei era atunci foarte îngrijaţi de ameninţările turcilor din Banat *de a năvăli fără veste asupră-le, fără a fi gata de împotrivire*" (B, p. 212)

„(...) inima lui ofta dupe războaie, care hrăneau dragostea lui *d-a auzi pe toţi slăvind numele lui*" (B, p. 212)

„Politicul va admira felurimea naţiilor şi a religiilor *adunate din toate colţurile lumei pe acest pămînt*, unde Dumnezeu însuşi pare *a le fi chemat, întinzînd înaintea lor o masă aşa de îmbelşugată* (...)" (B, p. 228)

„[...] *făgădui a fi îngăduitor* întru toate [...]", spic în care sînt cumulate funcţiile de element predicativ suplimentar şi de predicat nominal secundar

„Trebuia oare *a-i lăsa timp a ne izbi şi a ne pune în stare de a nu-i putea* sta împotrivă?" (B, p. 254)

„(...) voi aţi dat pas unui duşman *îngrozit şi pus în risipă a-şi aduna* puterile" (B, p. 277)

BDD-A1635 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:29 UTC)

„Dar, *nefiind hotărît Mihai a purta îndată războiul în Polonia*, intrarea în Pocuţia era o greşală (...)” (B, p. 326)

„*Învăţaţi a urî şi a dispreţui naţia română* în iobagii lor ţăranii lor venea cu ciudă *a-şi pleca trufaşul şi semeţul cap supt un stăpîn român*” (B, p. 339)

„*Ei ucişi şi ţara umplîndu-să de sîrbi şi români*, atunci lesne vom putea pune mîna pe hotarăle Ungariei (...)” (B, p. 345); spic temporal şi complementul corespunzător (se adaugă spicul participial, cu aceleaşi funcţii)

„(...) văzu pe poloni *stînd, formaţi în scadroane, în cîmpie, puţin departe de sat, nehotărîţi* ce să facă” (B, p. 371)

„Aceştia, fiindu-le poruncit d-a nu se mişca din loc fără numai fiind chemaţi, văzură privelişte a (...)” (B, p. 387)

„(...) N-ar cuteza să tăgăduiască tot ceea ce-i vine (...) de la acea vastă umanitate *risipită pretutindeni, acel eter uman umplînd toate spaţiile* (...)” (I, p. 3)

„Şi astfel nu scriu din ambiţie – adesea-mi ascund cărţile şi nu-mi place *a vorbi de ele* –, ci din impulsul *cu neputinţă de înlăturat* al tradiţiei, care vine de la această femeie, moartă tînără, după despărţirea, *voită de ea*, de un soţ care nu-i înţelegea nevoile de o viaţă culturală (...)” (I, p. 7)

„Nu pentru a mă opri uneori – căci e aşa de greu, mai ales cînd ţinta ţi-ai ales-o atît de sus! –, ci pentru că, *o dată stabilită aceasta*, să nu mă despart niciodată (...)” (I, p. 18)

„...De la ei vine ceva [...] care adesea trebuie înfruntat [...], felul lor de a fi transmis, corectat, sintetizat cu mii şi mii de experienţe [...]” (I, p. 3)

„În faţa lui Bogdan el a stat totdeauna cu cea mai dîrză hotărîre *de a-l distruge, tăgăduindu-i orice posibilitate de a fi folositor*” (I, p. 280)

„D. Mihail Dragomirescu, acuma profesor de estetică aplicată la literatură, în care credea că are de spus ceva nou (...), care s-a dovedit a fi doctrina ştiinţei capodoperelor, *studiate în ele însele* (...), a adus în multele coaliţii, *făcute, desfăcute* şi *refăcute contra exerciţiului dreptului meu elementar de a trăi*, un element de hazlie brutalitate, *mergînd pînă la tăgăduiri* (...)” (I, p. 402)

„(...) prima etapă a evenimentului, *considerat a fi cel mai important* (...), *aşteptat de atîta vreme*, a fost atinsă” („Magazin săptămînal cultural ştiinţific independent”, 2012, nr. 7, p. 3)

„Colecţia reprezintă [...] o şansă în plus *oferită filosofiei de calitate de a da tonul dezbaterilor* [...]” („Cronica”, nr. 10/2011, p. 14, col. 3, 105).

Structuri propoziţionale intrapropoziţionale parţial cumulative

„La răspîntia uliţei, *coborînd spre casă*, mă mai opresc în drum şi cum privesc înapoi, ţintirimul îmi apare în amurgul tîrziu *semănat cu limbi de flăcări gălbui albastre, cuprinzînd din toate părţile trupul bisericii într-o cunună de foc ca o aureolă...*” (G, p. 267);

„*Ajuns la casa mea din capul satului*, mă mai urmăresc încă de departe, *aduse pe vîntul moale de seară*, frînturi din colocviul cu cei de subt pămînt, în

BDD-A1635 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:29 UTC)

vreme ce m-aşez pe scaunul de pe prispă cu mintea *răscolită de problemele vieţii de la ţară*" (G, p. 267);

„Dar, în sfîrşit, *părăsit de ai săi şi de noroc, văzîndu-şi toată tabăra coprinsă, oştirea rezleţită fugind în toate părţile,* cu inima *sfîşiată de durere*, el să lăsă *a se trage de puţinii credincioşi rămaşi pe lîngă el,* care vrea a-l mîntui [...]" (B, p. 163); în această unică propoziţie integratoare, coexistă, circumstanţial, cinci spicuri, în ordinea din text: patru participiale şi unul gerunzial, unul participial, altul gerunzial şi altul infinitival. Calitatea părţilor de propoziţie cumulate cu ele, separat, poate fi uşor identificată. (Se adaugă coexistenţa cu celelalte părţi de propoziţie).

Relaţionări

Exemplele sînt preluate din exemplificările date mai sus.

- Relaţii de *subordonare*, exprimate prin prepoziţii sau prin juxtapunere, între:

a) spicuri şi o parte de propoziţie din afara lui, precum în toate exemplele de spicuri: „(...) îl rugă *d-a nu-l supăra* şi *lovi*, căci el doreşte a întări toate cele *încheiate cu solii* (...)" (B, p. 235); „(...) e necuviincios lucru (...) *de a-şi petrece vara închişi în tabără, topindu-să de moliciune*" (B, p. 241).

b) sau, respectiv între spicuri, precum şi în exemple date mai sus.

c) sau, în interiorul spicului, între determinanţi şi determinaţi, precum şi în exemple date mai sus.

Situaţia de la a) dovedeşte statutul de subordonare intrapropoziţională a spicului, în raport cu restul propoziţional.

- Relaţii de *coordonare* între spicuri, exprimate prin conjuncţii sau prin juxtapunere, precum în „Lui îi trebuia însă oare cîtăva vreme *spre a se înţelege bine cu turcii, polonii şi Movilă şi a se întemeia în ţară, a se îngriji de oaste şi a dobîndi ajutoare de la aliaţi*" (B, p. 237) şi în exemple date *supra.*

- Relaţii de *inerenţă*, între componentele predicatului nominal secundar, precum în exemplele date *supra* pentru acest tip de predicat.

- Relaţia *apozitivă*, între spic şi restul propoziţional, precum în: *mi-a dat următoarele sfaturi: a mă duce acolo şi a fi înţelegător.*

Cum se poate observa, nimic neobişnuit nu este identificabil, faţă de morfosintaxa cunoscută.

Renunţăm la precizarea cumulului sintactic ocurent în exemplificări (acesta poate fi identificat uşor).

*

* *

Din aspectele teoretice şi din exemplificare rezultă *concluziile* care

BDD-A1635 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:29 UTC)

urmează:

1. Cumulul sintactic se realizează atît la nivelul unor părţi de propoziţie – element predicativ suplimentar, atribut circumstanţial, nume predicativ (după interpretarea – la care ne-am asociat, cu altă ocazie – că nu există funcţia de predicat nominal, ci numai aceea de predicat, „numele predicativ" fiind un tip de atribut „circumstanţial"), atribut ş.a. (fapt binecunoscut), ci şi la nivelul, superior, de structuri propoziţionale intrapropoziţionale cumulative sau *spicuri*, structuri formate dintr-un *subiect secundar,* uneori specific (exprimat sau neexprimat), semantic sau/şi gramatical, relaţionat cu un *predicat secundar*, totdeauna exprimat, specifice, unul în raport cu *subiectul principal* şi, altul, cu *predicatul principal* (introducem, cu această ocazie, noţiunile şi denumirile acestora). Cine nu acceptă noţiunea de „spic" nu poate răspunde la o întrebare precum *ce funcţii sintactice* au părţile de propoziţie din cunoscuta propoziţie (Eminescu) „*Căci voi murind în sînge, ei pot să fie mari*".

2. Identificarea lor se obţine prin încercările de relaţionare integrală, sistematică, a fiecărei părţi de propoziţie, pe rînd, cu celelalte părţi de propoziţie, reţinîndu-se ceea ce este cumulativ, precum şi, pentru imaginea lor globală, şi determinanţii, necumulativi direct, proprii lor.

3. Recunoaşterea noţiunii sintactice de „spic" dă seama de receptarea realităţii şi complexităţii comunicative transmise verbal şi, în acelaşi timp, evită segmentarea propoziţiei, concepute tradiţional, în propoziţii neindependente şi numai parţial comunicative.

4. Spicurile pot conţine orice funcţii sintactice (de predicat, de atribut, de subiect, de complement direct, de complement indirect, de complement opoziţional ş.a.), iar identitatea funcţională a elementelor cumulului nu este obligatorie, şi rareori recurentă. În cadrul lor, predicatele (secundare) sînt exprimate prin verbe la modurile nepersonale

5. Orice mod al verbului este predicativ, dar în una din două categorii: predicat principal, ca verb personal, dar predicat secundar în spicuri şi spinuri , inclusiv în cazul verbelor pronominale, personale doar prin „accidentul" numit pronume reflexiv.

6. În situaţiile în care, în aceeaşi propoziţie, coexistă două sau mai multe spicuri, ele se relaţionează prin conjuncţii coordonatoare, prin prepoziţii (sau prin locuţiunile corespunzătoare), prin juxtapunere şi prin acord gramatical.

7. Tot prin aceste „elemente de relaţie" intrapropoziţionale se realizează relaţionarea spicurilor cu restul propoziţiei integratoare (exemplificarea

BDD-A1635 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:29 UTC)

este relativ lesne de extras din exemplele date *supra* şi din alte exemple, inedite).

8. Părţile de propoziţie din spicuri formează structuri de propoziţii suplimentare, fiecare cu structura şi cu relaţiile ei, neexistînd, în cadrul lor, spicuri multiple. Atîtea spicuri există cîte predicate secundare sînt ocurente.

9. Acceptarea noţiunii de „spic" reabilitează, în mod necesar şi specific, noţiunea de „subiect", integrată, inadecvat, în unele orientări gramaticale recente, în categoria, inferioară, a determinanţilor de tip complement, neţinîndu-se seama de caracterul obligatoriu al subiectului *vs* neobligatoriu (gramatical, dar obligatoriu semantic) (*plouă, ninge* etc. au subiect, nedeterminat, dar exprimat şi determinat astfel în alte limbi – corespondentul, în chineză, fiind, se ştie, unul exprimat; în echivalare: *cerul plouă* etc., în română fiind vorba de, doar, „accident sintactic").

De asemenea, „spicul"se impune prin realitatea lui fenomenală (în sensul filozofic al termenului), evită raportarea la *presupusele* (noi credem că şi *iluzoriile*) noţiuni de „structură de adîncime" corelată, prin „transformări", cu o „structură de suprafaţă", aceasta din urmă fiind obţinută de vorbitor printr-o, la fel de improbabilă, convertire a precedentei (lingvistul are datoria să descrie, prin terminologia lui, ce i se oferă, nu să impună, ca realităţi, supoziţii date ca certitudini).

10. Predicatul (secundar) şi, eventual, subiectul (secundar) al spicului formează cumul sintactic cu o parte de propoziţie exterioară lui, suportînd deci o dublă interpretare.

11. Spicurile sînt neindependente şi subordonate.

12. Acceptarea noţiunii de „spic" permite o interpretare mai adecvată la realitatea unor structuri sintactice ale limbilor studiate prioritar, pînă acum, de tipul latinei sau englezei, în care sînt admise predicative verbele la modul infinitiv, în (între celelalte exemple) *difficile est amicitiam manere*, respectiv *he told me to come*. În consecinţă, aspecte sintactice specifice limbilor pot fi identificate prin noţiunea generică propusă de noi, aceea de „spic", nu numai pentru limba română.

13. Propoziţiile supradezvoltate – cele conţinînd atît verbe la un mod personal, cît şi verbe la moduri nepersonale, adică *spicuri* şi *spinuri* – devin fraze prin echivalarea verbelor acestora, cunoscută, cu moduri personale (infinitivul trecut în conjunctiv etc.), fapt care dovedeşte relaţionarea structurală între construcţii sintactice (denumire supraordonată) şi structuri sintactice (denumire subordonată).

14. În teoria sintactică pot fi introduse, atît denumirile propuse de noi

BDD-A1635 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:29 UTC)

pentru structurile propoziţionale intrapropoziţionale, cît şi, mai ales, noţiunile denumite prin ele.

15. Acceptarea realităţii existenţei *spicurilor* este la fel de legitimă ca şi recunoaşterea cumulului sintactic în părţile de propoziţie numite atribut circumstanţial, element predicativ suplimentar, nume predicativ ş.a.

16. Recunoaşterea *spicurilor* menţine unitatea structurală şi semantică a propoziţiei concepute tradiţional.

17. Acceptarea noţiunilor de „spic", „subiect secundar", „predicat secundar", „subiect semantic" *vs* „subiect principal", „predicat principal", argumentează suplimentar unitatea propoziţiei.

(Universitatea „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi)

BDD-A1635 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:29 UTC)